

TANS: Rozhovor na tému Neziskový sektor v súčasnom období s advokátom JUDr. Petrom Haňdiakom

V parlamente bola schválená vážna novela pre členov správnych rád a riaditeľov neziskových organizácií a ministerstvom zverejnený prelomový Zákon o registri neziskových organizácií.

K aktuálnej situácii v neziskovom sektore prinášame rozhovor s advokátom JUDr. Petrom Haňdiakom.

Rozhovor s JUDr. Petrom Haňdiakom:

TANS: Centrálny portál pre tretí sektor priniesol v Novom roku informáciu, že MV SR zverejnilo zákon o registri MVO. Z Vašich posledných vyjadrení je zrejmé, že ide o dôležitý zákon pre celý tretí sektor.

JUDr. Haňdiak: V prvom rade treba povedať, že tento zákon môže predstavovať zásadnú prestavbu celého tretieho sektora. Ide o výsledok dlhodobých diskusií nielen na úrovni štátu, ale hlavne aj na úrovni samotného tretieho sektora. Priamo zástupcovia KOMORY MVO pri Rade vlády odporučili prijatie úpravy, ktorá by zaviedla Centrálny register neziskových organizácií. Preto je treba oceniť postup MV SR ale aj úseku splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti, že boli podporovateľom tejto dôležitej právnej úpravy. Samozrejme, zverejnený návrh má otvorené mnohé otázky, ktoré bude potrebné riešiť. Ale jeho zverejnením sa začína vážna odborná diskusia na strane expertov ako aj na strane samotných MVO. Musíme si uvedomiť, že navrhovaná úprava sa dotkne cca 70 000 organizácií.

TANS: Aký je Váš postoj ako tvorcu legislatívy neziskového sektora k predmetnému návrhu zákona?

JUDr. Haňdiak: V prvom rade som rád, že po mnohých rokoch diskusií došlo k spracovaniu tejto dôležitej právnej normy, o ktorej sme hovorili už pred približne 10 rokmi. Omnoho dôležitejšie však bude otázka, ako sa s predmetným zákonom vysporiadajú samotné organizácie ako aj tvorcovia zákona, nakoľko mnohé veci, ktoré sa menia, pochádzajú ešte z roku 1990. Z môjho pohľadu bude treba vyriešiť niekoľko zásadných vecí. V prvom rade zákon uvažuje o ponechaní právnej formy (organizácie s medzinárodným prvkom), ktorá pochádza z roku 1985, a ktorá by už nemala byť v našom právnom poriadku. Väčšina organizácií, ktorá v nich pôsobí, by mali fungovať pod právnymi formami združení, nadácií, fondov a podobne. Otázka je aj samotná právna subjektivita týchto organizácií z pohľadu samotnej socialistickej právnej úpravy.

TANS: Prečo je to dôležité pre neziskový sektor?

JUDr. Haňdiak: Z jedného pragmatického dôvodu. Dlhodobu hovoríme, že uvedením Centrálného registra do života musí dôjsť k ukončeniu procesu registrácie na 2% daň u notárov. Neziskový sektor dáva ročne vyše 1.mil. € na registračný proces, čo je suma, ktorá musí zostať v samotnom sektore. Pri tvorbe 2% sme jasne deklarovali, že proces registrácie u notárov je dôsledok neexistencie registra neziskových organizácií. Ak dnes prijímame tento register, je nevyhnutné, aby mal v sebe aj prvok registrácie na 2%. Práve z tohto dôvodu je potrebné zosúladiť režimy všetkých právnych foriem, ktoré majú ambíciu byť aj naďalej poberateľmi 2% dane. Týka sa to okrem vyššie uvedených organizácií aj poľovníckych organizácií a organizačných zložiek združení. Takisto sa táto zmena dotkne aj záujmových združení právnických osôb, ktoré dnes takisto spadajú pod MV SR.

TASR: Čo to v praxi znamená z pohľadu zverejneného zákona?

JUDr. Haňdiak: Že v tomto smere by sa mal zákon dopracovať a jasne tieto právne formy zdefinovať. Ak sa to nepodarí, v prvom rade na to doplatí neziskový sektor a ľudia v ňom pracujúci.

TASR: Ako zákon rieši zosúladenie sa s novým právnym stavom?

JUDr. Haňdiak: Súčasná úprava zákona hovorí, že tie organizácie, ktoré nedoplnia údaje do registra v stanovenej lehote, nebudú mať nárok na verejné financie. Myslím, že je to určité nívom v našej legislatíve, nakoľko doteraz sa preregistračný proces riešil zánikom podobných organizácií. Ťažko povedať, aký bude výsledok v rámci pripomienkovacieho konania. Takto sa vytvorí register, kde budú organizácie zosúladené s novým právnym režimom a rovnako aj tie, ktoré nebudú reflektovať na doplnenie údajov o ich štatutárnom orgáne a pod. Aj keď nebudú mať nárok na verejné financie, zákon ich ponechá v registri. Treba si uvedomiť, že môže ísť cca o 10 až 20 tisíc organizácií, ktoré takto vznikli za 27. rokov existencie zákona. Uvidíme, ako na tieto zmeny zareaguje samotný sektor, členovia jednotlivých komisií a orgánov štátu. V každom prípade to bude predmetom diskusií.

TASR: Organizačné zložky občianskych združení, čo bude s nimi?

JUDr. Haňdiak: Vážna téma a ešte vážnejší právny problém. V súčasnosti je práve úprava organizačných zložiek občianskych združení asi jediná, ktorá dáva možnosť vytvoriť právnickú osobu mimo registračného mechanizmu. Pokiaľ sa tieto ustanovenia zakotvia v novom zákone, asi 10.000 organizačných zložiek bude musieť spolu so svojim materským združením prejsť procesom preregistrácie.

Právna úprava sa bude samozrejme musieť vysporiadať aj s otázkou jej zániku, a to v prípade skončenia činnosti hlavného občianskeho zdruzenia. Táto časť zákona si vyžaduje určite ešte presnejšiu špecifikáciu. Určite je to potrebné riešiť.

TANS: Takže, ako vidíte ďalší vývoj navrhovaného zákona?

JUDr. Haňdiak: Zákon má veľkú šancu posunúť legislatívu neziskového sektora o veľký krok vpred. Veľkou výhodou je podpora KOMORY MVO a veľkej časti spektra MVO, nakoľko problémy posledných rokov jasne preukázali, že register je nevyhnutnou súčasťou právnej istoty a dôveryhodnosti tretieho sektora. Ak sa podarí vyriešiť závažné otázky, akými sú: prepojenie registra s 2% registrom, vysporiadať sa s organizáciami s medzinárodným prvkom, vyriešiť odbory, cirkevné organizácie, záujmové združenia právnických osôb, nastaviť režim, čo s organizáciami, ktoré neprejdú preregistračným procesom a rovnako aj spresniť postavenie organizačných zložiek, bude zákon o registri veľkým prínosom.

Uvidíme, čo sa podarí presadiť, v každom prípade ide o dôležitú normu a takto k nej treba aj pristupovať.